Smerte – et komplisert tema

Egil Andreas Fors
hva er SMERTE
 155 s. Oslo: Universitetsforlaget, 2012.
 Pris NOK 179
 ISBN 978-82-15-01808-9

Dette er den 46. boken i Universitetsforlagets *hva er*-serie. I denne boken har man ifølge omslaget «utfordret noen av Norges fremste fagformidlere til å gi svar på krevende spørsmål». Hensikten er å gi «introduksjoner som gir begynneren stimulerende møter med ukjente tema og den viderekommne nye perspektiver». Seriens titler omfatter en rekke temaer som, i likhet med *hva er SMERTE*, er relevante for bl.a. helsearbeidere. Eksempler på temaer er angst, biologi, etikk, funksjonshemming, kropp og psykologi.

Alle mennesker har oppfatninger om og erfaringer med smerte. Men fortsatt er det nok slik at mange, også innen helsetjenesten, kan ha en altfor endimensjonal oppfatning av smertens årsak og konsekvenser. Mange leger merker nå at pasienter henter informasjon og forestillinger om smertepager fra Internett, og da kan det trenge både tid, kunnskaper og ferdigheter for å kunne hjelpe pasienten.

Forfatteren har en tydelig flerdimensjonal oppfatning av smertens natur og konsekvenser. Fremstillingen omfatter, slik det fremgår av kapitteloverskriftene, et bredt spekter av relevante, men til dels overlappende temaer: *Historien om smerte og smerte i historien, Hvorfor har vi smerte? Å forstå smerte, Smerte: arv eller miljø? Smerte i et samfunnsperspektiv, Smertemyter og Utfordringer og veien videre.*

Slik dekker boken mange ulike aspekter ved smerte, men beklageligvis er rekkefølgen på kapitlene langt fra hensiktsmessig organisert. Først i kapittel 4 kommer en faglig innføring i aktuell kunnskap om nervesystemets oppbygging og funksjon i relasjon til smerter. Her får leseren en mer integrert fremstilling – både av det nevrobiologiske grunnlaget for ulike former for smerte og en mer strukturert og utdypende fremstilling av biopsykososiale faktors betydning for utvikling, forløp og tolking av smerte.

Illustrasjoner av nervesystemet mangler, noe som ville gjort den faglige delen av stoffet lettere tilgjengelig. Teksten er supplert med enkelte mer personlige anekdoter og kliniske eksempler som kan danne grunnlag for ettertanke, og litteraturlisten er omfattende og relevant.

For en leser som ønsker en bred introduksjon til smerte, eller som gjerne vil forstå mer om bakgrunn og uløste utfordringer innen feltet, kan denne boken sikkert være inspirerende.

Inger Helene Vandvik
 Slependen

Organdonasjon for barn

Eli Rygg
Pappa må ha nytt hjerte
 30 s, ill. Oslo: Stiftelsen Organdonasjon, 2011.
 Pris NOK 85
 ISBN-978-82-998775-0-3

Barn involveres også i organtransplantasjon, oftest som pårørende – enten til donor eller til mottaker. Det kan være vanskelig.

Eli Rygg har på oppdrag fra Stiftelsen Organdonasjon skrevet en fin liten bok for barn. Den inneholder to små fortellinger. Den første fortellingen handler om en jente som har en hjertesyk pappa. Vi får innblikk i hennes bekymringer og sorger, men også i hennes glede når faren får et nytt hjerte.

Den andre fortellingen handler om Simen og storebroren Joachim, som han er veldig glad i. Joachim har akkurat fått kjæreste og er superglad. Ved et uhell faller Joachim ned i et steinbrudd ved skolen og får en svært alvorlig hodeskade. Vi følger Simen gjennom den vanskelige prosessen mot at storebroren blir organdonor. Også i døden forblir Joachim Simens helt: ved å gi liv til andre.

Boken er enkelt og fint illustrert av Tone Emblemssvåg. Leseren kan fargelegge tegningene og skrive inn tanker. Fortellingene er spennende. Begge er både triste og fine på samme tid. Enkelte ord er litt vanskelige og gjør det av og til utfordrende å følge fortellingen, ifølge ekspertene på henholdsvis 10 og 12 år.

Boken motiverer godt for organdonasjon, men viktige overveielser og vanskelige situasjoner for barn er ikke med. Særlig savner vi en fortelling om hvordan det er å være barn når mor gir nyre til storebror eller til far. Den kommer kanskje med i neste utgivelse? Inntil da er det enkelt å anbefale denne.

Johanne, Helene og Bjørn Hofmann
 Lillehammer